

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

-

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Asiakkaalle muodostuu konkreettisempi käsitys siitä, mistä palveluista maksu muodostuu, kun siitä saa päätöksen, jossa on perustelut.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

-

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Alle 18-vuotiaille annettavien terveystalvelujen maksuttomuuden laajentaminen poliklinikkamaksuihin helpottaa pitkäaikaissairaalan lapsen perheen tilannetta. Maksukaton täytyminen ei tutkimusten mukaan helpota kuitenkaan kuin aivan pienen osan palveluita käyttävien tilannetta, vaikka perityt maksut otetaan huomioon yhdessä huoltajan maksujen kanssa.

Esityksessä sanotaan, että hoitoon liittyvät lääkärintodistukset ja -lausunnot on katsottava osaksi hoitoa ja niiden on siten sisällyttävä hoidosta perittävään maksuun. Siten myös erikoissairaanhoidon lääkärin lausunnot, jotka annetaan lääkinnällisen kuntoutuksen, vammaispalveluiden ja –tukien hakemiseen tulisi olla maksuttomia, koska hoidosta maksetaan poliklinikkamaksu.

Pitkäaikaissairaalla ei ole mahdollisuutta päättää onko hoitava taho perusterveydenhuollon vai erikoissairaanhoidon lääkäri, vaan päätös perustuu hoidon tarpeeseen. Vaikeavammaisen tarvitsemat lausunnot haetaan samaan tarkoitukseen sekä perusterveydenhuollosta että erikoissairaanhoidosta. Käytäntöä tulee vahvistaa, koska siinä on esiintynyt alueellisesti erilaisia toimintamalleja.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Hyvä, että terveyskeskuksessa, kotona tai digitaalisesti annettavat palvelut tuotetaan yhtä laadukkaina ja asiakkaan tarpeisiin vastaavina. Siksi on myös perusteltua, että niiden maksuja ja maksukaton kertymää kohdellaan samanarvoisina.

Toimeentulotukea saava henkilö maksaisi itse asiakasmaksun, jos hänen taloudellisen tilanteensa vuoksi ei olisi tarve toimeentulotuella. On perusteetonta, ettei näistä maksuista kerry maksukattoa.

Maksukaton seuranta saattaa olla asiakkaalle itselle hankalaa, jonka vuoksi on tulevaisuudessa pyrittävä automatisoituun järjestelmään.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

Palvelun pitkäaikaisuuden määritelmien yhtenäistäminen on tarpeellista.

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

-

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

Jos lain toimeenpanon ja selkeyden vuoksi asiakasmaksuissa olisi syytä viitata tuloverolain 92 §:ään, jonka seurauksena tulona ei otettaisi huomioon verovapaita sosiaalietuuksia. Koska se toisi nykyistä kattavamman ja ajantasaisemman luettelon, jolla muutosten tekeminen ei edellyttäisi asiakasmaksulainsäädännön päivittämistä. Kuitenkin tuloverolain 92 §:stä poiketen alle 16-vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuet sekä eläkettä saavan hoitotuki huomioitaisiin tulona. Nämä vammaisetuudet on tarkoitettu tukemaan vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Asumismuodosta riippumaton yhdenvertaisuus huomioitava, lämmityskuluja ja pakollinen kotivakuutus myös vuokra- ja asumisoikeusasumisessa. Mitkä ovat vähennyksen huomioimisen perusteet omistusasumisessa?

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

-

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Palvelutunnin ja päätöksen perustuminen asiakassuunnitelmaan lisää palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman merkityksen huomioimista: suunnitelman laadinta yhdessä asiakkaan kanssa, ei yksipuolista arviota asiakkaan tarpeista, jotta vältytään antamasta palvelua siinä määrin kuin kunnalla on resursseja, asiakkaan tarpeista huolimatta.

Maksujen alueellinen yhtenäistäminen on hyvä asia. Tärkeää, että maksut määritetään kohtuullisiksi, jotta palvelua voi ottaa vastaan. Erityisesti tässä tilanteessa asiakasmaksusta tehtävä päätös on merkityksellinen, jotta asiakas voi seurata, mitkä palvelut kuuluvat tulosidonnaisiin maksuihin ja mitkä kuuluvat erikseen laskutettuihin palveluihin?

Jos etäyhteyksien toteutuksessa tarvittavat laitteet, niiden asennus ja huolto olisivat maksuttomia asiakkaille, mikäli hän voi käyttää laitteita ja yhteyttä muihin asioihin kuin hoitoon ja palveluun. Miten tämä toteutetaan käytännössä? Onko asiakkaalla oikeus kieltäytyä käyttämästä omia laitteita hoidon etäyhteyksiin, jolloin laitteet tullaan kunnasta asentamaan kotiin?

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Jos lain toimeenpanon ja selkeyden vuoksi asiakasmaksuissa olisi syytä viitata tuloverolain 92 §:ään, jonka seurauksena tulona ei otettaisi huomioon verovapaita sosiaalietuuksia. Koska se toisi nykyistä kattavamman ja ajantasaisemman luettelon, jolla muutosten tekeminen ei edellyttäisi asiakasmaksulainsäädännön päivittämistä. Kuitenkin tuloverolain 92 §:stä poiketen elatustuki ja eläkettä saavan hoitotuki otettaisiin tuloina huomioon. Elatustuella suojataan lapselle vähimmäismääräinen huoltajan elatus, joka saattaa olla merkki siitä, ettei lapsen perheen taloudellinen tilanne ole hyvä. Vammaisetuudet, kuten eläkettä saavan hoitotuki, on tarkoitettu tukemaan vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua.

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

On pidettävä huolta, ettei paljon tukipalveluita käyttävien asiakkaiden taloudellinen taakka kasva kohtuuttomaksi. Samoin kuin kotipalvelun vastaanottamista, saatetaan tukipalveluiden käyttöä vältellä suurien kustannusten pelossa.

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

Voiko asiakkaan tilanne tulla kohtuuttomaksi, jos asiakkaalle kertyy maksu yhtä aikaa lyhytaikaisesta laitoshoidosta sekä pitkäaikaisesta palveluasumisesta tai pitkäaikaisesta laitoshoidosta?

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

Asiaksmaksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskevan säännöksen velvoittavuuden tiukentaminen ja maksujen alentamisen tai perimättä jättämisen ensisijaisuuden suhteessa toimeentuloturvaan vahvistaminen on erittäin tärkeää. Nykyinen tilanne on johtanut kokemukseen siitä, että tämä 11 § on tarkoin varjeltu salaisuus kunnissa, eikä asiasta tahdo saada lisätietoa, vaikka itse osaisi kysyä.

Riittävän tiedon saaminen käytännöstä on varmistettava: paljon palveluita käyttäville asiakkaille voisi olla tarpeen antaa tietoa aina myös kirjallisesti suullisen tiedonannon ohella, lisäksi asiakkaalla on oltava mahdollisuus kysyä tarkempaa tietoa esim. kasvokkain tapaamisella henkilön kanssa, joka osaa neuvoa asiassa.

Maksun alentamatta tai perimättä jättämisestä tehtävä kirjallinen päätös antaa asiakkaalle asiaa koskevat perustelut. Ne olisi tärkeä ilmaista siten, että asiakas ymmärtää, miksi päätös on kielteinen.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

Asiakkaalle tulee kertoa ymmärrettävällä tavalla, miten ja mitä tietoa voidaan kerätä lupaa kysymättä, sekä se mitä tietoa ei saada selvittää ilman asianmukaisia lupia.

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

Hyvä että asiakasmaksupäätökseen ja laskuun on muutoksenhaku oikeus ja siihen liittyvä selkeä ohjeistus.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

Hyvä

Voltti Katja
Lihastautiliitto ry - sosiaaliturva-asiantuntija